

Câteva contribuții ale profesorului Mihai Botez în domeniul educației fizice

Cristian Bârsu

Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” Cluj-Napoca

Rezumat

Mihai Botez (1881 - 1960) a fost membru al primei generații de profesori care au făurit Facultatea de Medicină românească din Cluj. El a fost considerat fondator al învățământului românesc de bacteriologie pentru studenții mediciniști din Cluj. A condus Catedra de Patologie generală și experimentală a Facultății din 1923 până în 1940.

Lucrarea prezintă un capitol puțin cunoscut al preocupărilor sale - educația fizică. Botez a realizat importante conferințe de popularizare a rolului sanogenetic al educației fizice și sportului.

Cuvinte cheie: educație fizică, sport, medicină, sănătate.

Facultatea românească de Medicină din Cluj a fost înființată în 1919 în cadrul Universității „Daciei Superioare”. Primii medici-profesori, care au format „generația de aur”, au avut fiecare o valoare internațională. Marea lor majoritate sunt nume de referință în istoria medicinei românești. Ar fi de amintit: Victor Babeș (1854-1926), Gheorghe Bilașcu (1863-1926), Jules Guiart (1870-1965), Nicolae Minovici (1868-1941), Constantin Levaditi (1874-1953), Ion Minea (1878-1941), Ioan Drăgoiu (1878-1941), Iacob Iacobovici (1879-1959), Iuliu Moldovan (1882-1966), Dimitrie Negru (1883-1955), Titu Gane (1883-1956), Constantin Ureche (1883-1955), Ioan Nițescu (1884-1971), Iuliu Hațieganu (1885-1959), Titu Vasiliu (1885-1961), Dumitru Michail (1886-1956), Victor Papilian (1888-1956), Grigore Benetato (1905-1972), Valeriu Bologna (1892-1971).

Din constelația măștrilor menționați face parte și Mihai Botez (1881 – 1960). Despre viața și activitatea sa s-a scris puțin, de aceea numele său a rămas într-un nemeritat con de umbră. Situația se poate explica prin caracterul său sever și prin lipsa de înțelegere pe care o manifesta față de cei care nu-și respectau obligațiile profesionale. În acest sens sunt evocatoare cuvintele pe care Profesorul Valeriu Bologna le-a scris la momentul morții lui Botez: „A fost un om de înaltă ținută profesională și de caracter. [...] Mihai Botez nu făcea nici o concesie pe linia dreaptă și clară pe care și-a trasat-o din tinerețe. Era aspru cu sine și de aceea putea să-și permită să fie exigent față

de toți, mari și mici. Accentuez „și mici”; nu înțelegea să se ploconească și critica deschis când considera necesar” (Bologa, 1961).

Pe lângă cariera universitară, Botez a depus o susținută muncă pentru promovarea educației fizice. Pentru a înțelege contextul în care a integrat aceste demersuri și pentru că în prezent contribuțiile sale în acest domeniu sunt prea rar citate, față de valoarea lor, în continuare sunt enumerate câteva aspecte ale biografiei sale.

S-a născut în 17 februarie 1881, la Dorohoi. A fost student al Facultății de Medicină din București (1905-1911). După absolvire și-a desfășurat activitatea în Clinica de Neurologie și Electroterapie, condusă de Prof. Gheorghe Marinescu (1863-1938) și în Serviciul de Patologie generală, al cărui director era Prof. Ioan Cantacuzino (1863-1934). Ulterior Botez a urmat un stagiul de perfecționare de doi ani în igienă, microbiologie și patologie experimentală la Berna și Zürich. Deși i se propusese să-și continue cariera în Elveția, a refuzat știind că în țară era mare nevoie de tineri care să se dedice progresului patriei (Bârsu, 1999). O nouă etapă a traiectoriei sale profesionale s-a derulat în timpul primului război mondial, când a lucrat ca medic în Spitalul nr. 2 din zona de operațiuni militare de la Dorohoi (decembrie 1916 – august 1917).

Comisiunea Universitară prezidată de Profesorul Sextil Pușcariu (1877-1948) – care a pus bazele Universității românești din Cluj – l-a invitat pe Mihai Botez în anul 1919 pentru a deveni profesor agregat (echivalent cu conferențiar) de Igienă și Igienă Socială. Numirea oficială a avut loc la 25 decembrie 1919, iar confirmarea s-a realizat prin Înaltul Decret Regal No. 241, din 27 ianuarie 1920, publicat în Monitorul Oficial No. 222 din 29 ianuarie 1920. În perioada 1919-

Primit la redacție: 12 octombrie 2007

Acceptat spre publicare: 5 decembrie 2007

Adresa: Universitatea de Medicină și Farmacie “Iuliu Hațieganu”, Cluj-Napoca, str. Avram Iancu, nr. 31

E-mail: cristianbarsu@yahoo.com

1920 Botez a fost subdirector al Institutului de Igienă, al cărui director era Prof. Iuliu Moldovan (Anuarul Universității din Cluj pe anul școlar 1923 / 24). Începând din 1920 până în 1922, Botez a ținut cursurile și lucrările practice de bacteriologie, de aceea este considerat fondator al învățământului românesc de microbiologie pentru studenții mediciști din Cluj (Mircioiu, 1984). Titlul de profesor titular de patologie generală și experimentală i s-a acordat în 1 februarie 1923, prin Înaltul Decret Regal No. 281/1923. A condus această Catedră din acel an până în 1940. Până în 1925 a predat și bacteriologia. De notat că în Institutul (Catedra) de Patologie generală și experimentală – care începând din 1948 a fost denumit Catedra de Fiziopatologie – funcționa Institutul Antirabic din Cluj.

Mihai Botez, fost decan al Facultății de Medicină în perioada 1927 - 1928.

După Diktatul de la Viena, M. Botez a rămas la Cluj până în aprilie 1941, când și-a reluat activitatea didactică la Sibiu – unde se refugiase Facultatea de Medicină din Cluj. Totuși, la scurt timp a fost pensionat, pe motive politice. S-a reîntors la Cluj în 1946 și după o lungă și grea suferință s-a stins din viață în 24 octombrie 1960.

Activitatea sa științifică a cuprins studii privind: igiena alimentației, igiena comunală, demografia, microbiologia etc. O parte importantă a rezultatelor obținute au fost comunicate în cadrul diferitelor reuniuni academice, de exemplu la Filiala Cluj a Societății de Biologie din Paris, al cărei membru fusese ales în 1920 (Marin, 2000).

M. Botez a ținut în cadrul Extensiunii Universitare numeroase conferințe cu conținut medico-sportiv. Următoarele exemple sunt sugestive: „Educația fizică în viața universitară” (Bistrița, 7 decembrie

1924), „Educația fizică în viața modernă” (Arad, 1 martie 1925), „Educația fizică și ereditatea” (Turda, 6 decembrie 1925 și Alba Iulia, 21 februarie 1926), „Educația fizică și rasa” (Lugoj, 28 februarie 1926) și „Educația fizică și sporturile” (Târgu Mureș, 21 noiembrie 1926; Deva, 27 noiembrie 1926; Oradea-Mare, 26 februarie 1927). De notat că Extensiunea Universitară a fost înființată în 1924 pentru a promova știința și cultura în rândul populației. Inițiativa acestui demers organizatoric i-a aparținut Prof. Virgil Bărbat (1879 - 1931), pe atunci decanul Facultății de Litere și Filozofie din Cluj. Nucleul care a constituit Extensiunea a fost alcătuit din profesorii: Vasile Bogrea (1881-1926) – de la Catedra de Limbi clasice, Florian Ștefănescu-Goangă (1881-1958) – de la Institutul de Psihologie experimentală, Silviu Dragoмир (1888-1962) și Mihai Botez (Bârsu, 2006). După 1930 – odată cu începutul crizei economice – ritmul manifestărilor organizate de Extensiunea Universitară a devenit din ce în ce mai rar. Botez a susținut câteva conferințe, dar nu a abordat aspecte ale educației fizice și sportului.

Dintre foarte puținele articole pe care le-a publicat în domeniul educației fizice și sportului, cel mai complex este cel intitulat „Probleme de educație fizică” (1924). Acesta are următoarea structură: Precizarea noțiunii de „educație fizică”; Educația fizică începe de la mamă; Jocul ca mijloc de educație fizică și psihică totodată; Necesitatea de a cunoaște elementul de educat; Deosebirea între educația fizică și gimnastică; Educația fizică și instrucția militară; Educația fizică și sportul; Concluzii.

Botez a considerat în mod democratic că „de beneficiile educației fizice trebuie să se bucure oricine, educația fizică urmărind și realizând maximul de dezvoltare vitală pentru fiecare tip uman”. El a menționat că „fiecăruia i se poate asigura prin mijloace sigure o mai bună respirație, circulație, nutriție, o îndreptare de vicii de conformație”.

Autorul a accentuat faptul că „gimnastica presupune [...] anume calități, dispozițiuni naturale organice și funcționale și se adresează în consecință unei minorități”. Termenul de „minoritate” are semnificația unei elite care are aptitudini pentru gimnastica de performanță. Profesorul Botez a atras atenția că educația fizică nu trebuie generalizată cu scopul unic al pregătirii adolescenților pentru instrucția militară, deoarece pentru ca această instrucție să fie realizată în condiții cât mai bune, sunt necesare aptitudini fizice deosebite. Rolul educației fizice în domeniul care are denumirea contemporană de asistență primară de sănătate a fost punctat de autor în sensul că „prin mijloace la fel [n. n. – de educație fizică] se pot compensa lipsuri și înviora funcțiuni lăncezite derivate din boli, din viață profesională vicioasă sau din vârsta

unei persoane”.

Idei interesante în domeniu au fost exprimate de Botez în diverse conferințe, cursuri și dezbateri, dar – din păcate – s-au pierdut manuscrisele lor.

Prin acest articol aducem un omagiu personalității lui Mihai Botez, de la nașterea căruia s-au împlinit 125 de ani în 2006.

Bibliografie

Bârsu C. Mihai Botez. În Școala Clujeană de Medicină și Farmacie – Ctitorii faimei 1919 – 1999. Pascu O, Popescu H, Bârsu C, Ed. Medicală Universitară “Iuliu Hațieganu”, Cluj-Napoca 1999, 78

Bârsu C. Participarea profesorilor Facultății de Medicină și Farmacie din Cluj la promovarea științei și culturii în cadrul „Extensiunii Universitare” în intervalul 1924-

1929. În Antologia Cenaclului Literar „Victor Papilian” al Cadrelor medicale din Cluj-Napoca. Sub curcubeul stelelor de acasă. Zegreanu IG (sub red.), Ed. Pro Vita, Cluj-Napoca 2006, 17-19

Bologa V. Mihai Botez (1881-1961). Clujul Medical 1961, 1, 160

Botez M. Probleme de educație fizică. În Revista generală a învățământului, anul XII, nr. IX 1924, 574-580

Marin F. Școala Medicală Clujeană. Precursori. Întemeietori. Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, vol. I 2000, 247 - 249

Mircioiu C. Mihai Botez 1881-1960. În Figuri reprezentative ale Medicinii și Farmaciei Clujene, Lito. I.M.F. Cluj-Napoca, vol. II 1984, 92 - 93

xxx. Învățământul medical. Personalul didactic. În Anuarul Universității din Cluj pe anul școlar 1923/24, întocmit de N. Bănescu – Rectorul Universității din Cluj – și Șt. Jarda – Secretarul general al Universității, Tipogr. Inst. de Arte grafice Ardealul Cluj 1925, 59

Some contributions of Professor Mihai Botez in the physical education topic

Abstract

Mihai Botez was member of the first generation of professors which created the Romanian Faculty of Medicine in Cluj. He was considered the founder of Romanian teaching of bacteriology for the medicine students in Cluj. Between 1923 and 1940 he directed the Department of Experimental Pathology of the Faculty. The paper presents a little known chapter of his contributions in promotion of physical education for medical students. Botez performed important conferences concerning the sanogenetic role of physical education and sport.

Keywords: physical education, sport, medicine, health.